

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВОГО КОЛОКВІУМУ
ЗА МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
6 ЖОВТНЯ 2016 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ
ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ
УКРАЇНИ

Матеріали наукового колоквиуму
за міжнародною участю
6 жовтня 2016 року

Одеса
Фенікс
2016

Р 87 **Руралістичні засади збалансованого розвитку агропродовольчої сфери України** : матер. наук. колоков. за міжнар. участю (м. Одеса, 6 жовтня 2016 р.) / кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса : Фенікс, 2016. – 52 с.

ISBN 978-966-928-082-4

У збірнику подано тези доповідей наукового колоквиуму. В них обґрунтовано руралістичні засади збалансованого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено теоретичні та практичні питання економічного розвитку підприємств аграрного сектора, соціальної та екологічної складових рурального простору.

Для професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів та студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості

УДК 338.436(477)(063)
ББК 65.321(4Укр)я43

ISBN 978-966-928-082-4

© Одеська національна академія
харчових технологій, 2016
© Оформлення ПП «Фенікс», 2016

АДАПТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

На сьогодні, враховуючи мінливість зовнішнього середовища, в якому функціонують вітчизняні харчові підприємства, актуальним питанням стає процес їх адаптації до несподіваних дій середовища, а також розробка ефективного механізму функціонування підприємств в складних економічних умовах. До числа харчових галузей, які знаходяться в економічній небезпеці, слід віднести, насамперед, м'ясопереробну. Це пов'язано з тим, що для збільшення прибутку та зменшення витрат м'ясопереробні підприємства фальсифікують продукцію, знижують цінність і корисність м'ясних продуктів, а це викликає складнощі їх економічної адаптації до ринкових коливань.

Розглядаючи адаптивність криз призму поняття стійкості, її можна представити у вигляді прагнення до стану стійкої рівноваги, яке передбачає пристосування параметрів системи до постійно змінюваних параметрів зовнішнього середовища [2].

У широкому сенсі, адаптація є частиною або випадком управління та, як будь-яке управління, є організацією такого цілеспрямованого впливу на об'єкт, при якому досягаються намічені цілі. Звідси, метою адаптації є забезпечення виживання та ефективного функціонування підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, досягнення стратегічної стійкості господарюючого суб'єкта [3].

У сучасній практиці управління адаптація суб'єктів господарювання до мінливого зовнішнього середовища і пов'язаними з ними впливами окремих факторів середовища може бути параметричною та структурною.

Параметрична адаптація допускає зміну параметрів внутрішніх систем підприємства, таких як освоєння виробництва нової продукції або нової технології, зміна ринків збуту або цінової політики підприємства. В свою чергу, структурна адаптація передбачає зміну самої структури внутрішньої системи підприємства, появу нових внутрішніх систем, реорганізацію або ліквідацію існуючих.

Відповідно до проведеного дослідження діяльності вітчизняних м'ясопереробних підприємств, що стосується зміни структури внутрішніх систем підприємств (проведення реконструкції, розширення, технічного переозброєння) з періоду заснування підприємств до 2011 року, були отримані наступні результати (див. табл.) [5, с. 279–280]:

Литература

1. Программа создания центров культурного развития в малых городах и сельской местности Российской Федерации: Распоряжение Правительства РФ от 26 декабря 2014 г. № 2716-р // Собрание законодательства РФ от 05.09.2015, № 3, ст. 597.
2. Концепция федеральной целевой программы «Культура России (2012 – 2018 годы): Распоряжение Правительства РФ от 22 февраля 2012 г. № 209-р / [Электронный ресурс]. Электронная правовая система Консультант-плюс. Режим доступа: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online>
3. Государственная программа Российской Федерации «Развитие культуры и туризма» на 2013–2020 годы: Постановление Правительства Российской Федерации от 15 апреля 2014 г. № 317 // Собрание законодательства Российской Федерации от 5 мая 2014 г. N 18 (часть II) ст. 2163.
4. Официальный сайт Министерства культуры Республики Башкортостан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://minkult-rb.ru/>
5. Сковцов И.П. О перспективах развития социальной культуры современной России / И.П.Сковцов / М.: ДРОФА, 2009. – 236 с.

Самофатова В. А.

*к.е.н., докторант кафедры экономики промышленности
Одесская национальная академия харчових технологій*

СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ СТАЛОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОДОВОЛЬНОЙ СФЕРЫ

Світова практика свідчить, що на сучасному етапі домінантою є соціально орієнтована і соціально відповідальна модель розвитку суспільства, що забезпечує сталий економічний розвиток країни. Соціалізація економічних взаємин – це процес якісних змін у суспільстві, що характеризується його поступовим самовдосконаленням на основі підвищення ролі людини у виробництві, всебічному використанні здібностей та знань.

В неокласичних економічних дослідженнях людина розглядалась як засіб отримання прибутку, що відображено в теоріях людського, інтелектуального та соціального капіталу. У порівнянні з неокласичною парадигмою, соціоекономічна теорія наголошує на важливості соціальної справедливості поряд з економічною ефективністю розвитку [1, с.115].

Окреслимо основні базові засади соціоекономічного підходу та їх відмінності від традиційних підходів економічної науки. Вченими визнається, що суто економічний розвиток – не самоціль. Він повинен вписуватись у ширший контекст, слугувати загальносуспільному прогресу (зокрема, розвитку людського потенціалу, охороні природноресурсного потенціалу та навколишнього середовища). Важливе значення має

максимум випуску продукції та отримання прибутку від неї, а справедливий їх розподіл. До того ж акцентується увага на відтворювальному аспекті, тобто на урахуванні економічних і соціальних вигравів (витрат) у наступні моменти. Дослідники зазначають, що сучасна економіка повільно відходить від «трьох китів» (раціональності, дотримання власних інтересів і рівноваги) до ширших понять і принципів цілеспрямованої поведінки, розумних власних інтересів і сталого розвитку [2, с.74].

Загальновідомо, що тривалий час розвиток господарських формувань в умовах ринкового механізму господарської діяльності, використовував в якості основної мети: отримання прибутків, забезпечення фінансово-економічної стійкості та ефективності з метою подальшого конкурентоспроможного функціонування, розширення власної присутності на ринках, освоєння їх нових сегментів. Трансформація аграрного сектору економіки України, призвела до поширення екологодеструктивної політики великих корпорацій, перерозподілу активів на їх користь, поглиблення диспропорцій у розподілі доходів від сільськогосподарської діяльності та поширення бідності, пов'язаної з втратою майна і землі сільськими мешканцями.

Аграрні підприємства зазнали найбільш радикальних і масштабних реформ, пов'язаних з відносинами власності, землекористування, організації виробництва, ресурсозабезпечення та збуту готової продукції, механізмами господарювання та управління, інтеграції та корпоратизації. З одного боку, утворилася велика кількість селян-землевласників та домогосподарств населення і фермерських господарств, з іншої сторони – великих агрохолдингів та аграрних і агропромислових корпорацій національного й міжнародного рівнів, які орієнтовані не тільки на вітчизняний, але і на світовий агропродовольчий ринок. Саме вони забезпечили Україні провідне місце та визнання у світі як провідного виробника та експортера продовольства на основі здійснення модернізації виробництва та впровадження інновацій. При цьому формування середнього класу на селі відбувається повільно, доходи значної частини сільських мешканців, зайнятість, рівень та якість життя зменшилися. Відбувається депопуляція населення в цілому, зниження соціального статусу через звуження сфери прикладання праці, можливостей особистісного зростання. Міграція сільських мешканців у міста без належної освіти та гарантованої роботи знову ж таки призводять до зростання соціальної напруги у суспільстві, що потребує нагального вирішення на засадах соціальної відповідальності бізнесу. Водночас, сільськогосподарські підприємства є основними фінансово-інвестиційними донорами всіх видів та форм життєдіяльності на селі, джерелами утворення

супутніх та додаткових видів діяльності та виробництва. Їх бізнесово-виробничі процеси є також особливими, оскільки пов'язані з живими організмами, природою та відповідальністю за них, сезонністю виробництва, його циклами, ризиками внаслідок невизначеності агрокліматичних умов, коливань попиту та пропозиції на споживчих агропродовольчих ринках [2, с. 82].

Відповідальна практика бізнесу, яка лежить в основі корпоративної соціальної відповідальності, допомагає зміцнити довіру та забезпечити сталий розвиток. З цією метою, Україна приєдналася до Глобального договору ООН про соціальну відповідальність, для сталого соціально-економічного й екологічного розвитку, що охоплює усі провідні суспільні сили багатьох країн світу, які визнають соціальну відповідальність (уряди, підприємства і компанії, працівників і споживачів, громадські організації) [3, с. 65].

Проте, в Україні дедалі більше, зростає рівень підтримки благодійних та доброчинних ініціатив великими агрохолдингами, компаніями та корпораціями у сфері сільськогосподарського виробництва. Мова іде про спонсорство міжнародних та національних спортивних та мистецьких заходів, окремих представників культурної та наукової еліти, навчання молоді і т. ін. Зокрема, підприємство ТОВ СП «Нібулон», забезпечує здобуття вищої освіти, покращення умов праці, медичного обслуговування працівників; розбудова інфраструктури сільських територій; охорона та збереження навколишнього середовища; впровадження енергозберігаючих новітніх технологій у виробництво. Щороку, десятки млн. грн., або 10,0 % фонду заробітної плати спрямовуються на різні соціально значимі проекти та програми [5]. Агропромислова група (АПГ) «Пан Курчак» безкоштовно надає м'ясу та ковбасну продукцію дитячим будинкам та будинкам престарілих на Волині та виділяє кошти на розвиток місцевих сіл [4]. Компанія «Миронівський хлібопродукт» концентрує свої зусилля на чотирьох пріоритетних напрямках: розвиток місцевої інфраструктури, благодійна допомога колишнім і нинішнім співробітникам, покращення добробуту окремих мешканців і територіальних громад, підтримка розвитку культури і спорту [4]. Аграрна компанія «Зоря», що є одним з найбільших виробників та експортерів льону і лікарських трав, проводить у Коростенському районі Житомирської області «Фестиваль льону». Фестиваль льону – це соціальний проект, що спрямований на відродження історичної української культури, її вирощування та переробку. Бізнес повинен будуватися на сумісних цінностях і створювати додану вартість, створюючи блага для народу [4].

Автор роботи [3, с. 23] переконаний, що на відміну від бізнесових структур інших галузей та видів діяльності, соціальна відповідальність

має бути невід'ємною частиною основної діяльності всіх без винятку агроформувань, переробних підприємств, закладів громадського харчування, продовольчих торгових мереж та магазинів. У такому розумінні, вона передбачає здійснення системного та постійного моніторингу і контролю за технологією виробництва, усіма бізнес-процесами, впровадженням інновацій та їх доцільністю, способами меліорації довкілля, екологічної ситуації сільських територій, якості та споживчих властивостей продуктів харчування. Важливе значення має також надання правдивої інформації про умови виробництва, склад, властивості, строки зберігання, реалізації та споживання продукції, формування справедливої ціни, обсяги соціальної (доступної для малозабезпечених споживачів) аграрної та продовольчої продукції. Соціально відповідальною, у розумінні правдивості, пропагування корисної їжі та здорового харчування має бути реклама продовольчих товарів.

Цю думку підтверджує і звернення до стандарту ISO 26000, в якому записані основні напрямки діяльності організації, яка прагне бути соціально відповідальною: організація управління, права людини, трудові практики, екологія та навколишнє середовище, добросовісні практики, питання, пов'язані з споживачами, соціальний розвиток або діяльність на благо суспільства [2, с. 81]. Тобто, основне призначення діяльності організації – здійснювати позитивний внесок у соціум через управління своїми бізнес – процесами.

Соціальна відповідальність значним чином, впливає на ділову репутацію агроформувань. Вона свідчить про їх фінансово-економічну стійкість, що позитивно впливає на інвесторів, партнерів, особливо міжнародних. Визнання у суспільстві має якісна та екологічно чиста продукція, екологічно відповідальне виробництво, участь у соціальних програмах та проектах, навчання стандартам споживання населення, що визначає їх конкурентоспроможність.

Література

1. Шабанова М. А. Социозкономика и современность (О пользе и рисках экспансии экономического подхода) / М. А. Шабанова / Общественные науки и современность. – 2010. – № 4. – С.112–116.
2. Попова О. Агросфера: соціоекономічний зміст та засади сталого розвитку / О. Попова // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 73–84.
3. Ігнатенко М. М. Формування та розвиток соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» / М. М. Ігнатенко – Харків, 2016. – 45 с.
4. Соціально відповідальний бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibulon.com/data/ksv/socialno-vidpovidalnii-biznes.html>
5. Соціальна відповідальність [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pankurchak.ua/sotsalna_vdpovidalnst

Зміст

Берегова Т.А. АДАПТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	3
Великий П.П., Бочарова Е.В. СМЫСЛЫ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ САМООРГАНИЗУЮЩИХСЯ ГРУПП ЖИТЕЛЕЙ ГОРОДА	7
Дідух С.М., Кулаковська Т.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІДМІНИ ДЕРЖАВНОГО ЦІНОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	15
Лобоцька Л.Л. РОЛЬ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УКРАЇНІ	19
Мартинюк О. М. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК РУРАЛЬНА СКЛАДОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	23
Мореханова М.Ю. МЕЖСЕМЕЙНЫЕ СЕТИ СОЦИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ КАК ИНСТРУМЕНТ ЗАЩИТЫ ОТ СОЦИАЛЬНЫХ РИСКОВ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ДОХОДОВ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ	26
Нечипоренко О.В. СОВРЕМЕННЫЕ РИСКИ РЕСТРУКТУРИЗАЦИИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ СФЕРЫ: ОТ ГЛОБАЛЬНОГО К ЛОКАЛЬНОМУ	30
Павлов О. І АГРОПРОДОВОЛЬЧА СФЕРА В СИСТЕМІ РУРАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ	34
Рябоконь В. В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ	38
Салахутдинова Р.Р., Вологжина Е.Р. РИСКИ ТАНСФОРМАЦИИ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ РОССИЙСКОГО СЕЛА: ОПЫТ РЕГИОНАЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	42
Самофатова В. А. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ	46

Наукове видання

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Матеріали наукового колоквиуму
за міжнародною участю

6 жовтня 2016 року

Друкується в авторській редакції. Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори